

Söpörjük a szőnyeg alá!? Pedofília a világi- és az egyházjogban

Dolgozatom címe („Söpörjük a szőnyeg alá”) minden bizonnyal meg fogja botránkoztatni nem egy olvasóját. Pedig ezt a címet magától II. János Pál pápától kölcsönöztem, aki már 2002-ben a pedofil papok botrányának kirobbanásakor kijelentette, hogy ezt a témát nem szabad „szőnyeg alá söpörni!”.

Amíg újságírók világszerte nem győznek eleget írni a hihetetlen szexuális botrányokról a katolikus egyház, a legmagasabb morális intézmény, vezetői között, és megrögzött konzervatívisták kutatnak mindenféle magyarázat után, addig gondolkodó, hívő katolikusok, a pápával együtt, szomorú szívvel szemlélik az egyházi szexuáletikának a pedofiliában megnyilatkozó gyümölcseit. Az egyház ugyanis sokkal többet és mélyebben foglalkozott a hívei szexuális viselkedésével, mint papjaival. Az egyház egyedül a házasságot kötő papot bünteti ipso facto kiközösítéssel.

A *pedofília* görög eredetű szó, és a jelentése gyermekszeretet. Az idegen szavak gyűjteménye szerint: fiatakorúak iránti beteges szexuális vágy.¹ Manapság felnőtt emberek nemileg éretlen gyermekek iránti szexuális vonzódását értjük rajta. A nemzetközi közvélemény a pedofiliát egyöntetűen betegségnek tartja. A „Magyar nagylexikon” szerint személyiségzavar. Minden definícióban közös, hogy a pedofiliát betegségként, egyfajta szexuális devianciaként értelmezik, mely a nemi választás zavarra, hasonlóan a nekrofiliához vagy éppen a gerontofiliához.

A pszichológiai kézikönyv szerint „a pedofília szexuálisan motivált izgalom gyerekek iránt”, a felnőttek nemi vágyának az eltévelyedése. Olyan bűncselekmény, melyet a profán társadalom egyöntetűen elítél,

* Hegedűs Dévaváry Katalin, Belgrádi Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kultúrológiai Szak, PhD hallgató, nemét nyelvtanár a Szabadkai Műszaki Szakfőiskolán, Szabadka

¹ Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések szótára. Akadémia Kiadó, Budapest, 1989.

a „abszolút gonoszak” tekint. Jellemző módon még a bűnözők, a rablók és a közönséges gyilkosok is kiközösítik a börtönökben a gyerekekkel fajtalankodókat.² Összefoglalva, a pszichológusok véleménye alapján a pedofília ártalmas, a közvélekedés szerint káros, a jog szerint bűn, az orvostudomány szerint betegség. Az állatvilágban nem találtak ehhez hasonló jelenséget.

Mind a világi-, mind pedig az egyházjogászok egyetértenek abban, hogy a gyermekek védelmében nem szabad következmények nélkül hagyni egyetlen pedofil jellegű bűncselekményt sem. A gyermek szellemileg éretlen, nemisége formálódó, szexualitása még nem alakult ki, ezért nem képesek helyesen értékelni a szexualitást. Bármilyen módon (erőszak, kényszerítés) történő ráhatás testi és szellemi fejlődésüket negatívan befolyásolhatja. A védendő érték a gyermek egészsége fejlődése.

A korábbi magyar világi jog törvényi szabályozás során a heteroszexuális kapcsolatban a beleegyezési korhatár 14 év volt, míg a homoszexuális kapcsolatban 18. Az Alkotmánybíróság diszkriminációra hivatkozva megváltoztatta a törvényt, így ma már a beleegyezési korhatár mindkét esetben 14 év.

A pedofil bűncselekmény a jog szerint az, ha egy felnőtt személy közönségesen egy gyerekkorú személlyel. Ma Magyarországon a felnőttkor a 18. életév betöltésével kezdődik, a gyerekkor pedig a 14. életév betöltéséig tart. Vagyis a megrontást minden esetben egy 18. életévét betöltött személy követi el egy 14. életévénél fiatalabb személlyel szemben.

A pedofília létezik mind heteroszexuális, mind homoszexuális változatban.

A homoszexualitás és a pedofília nem feltételezi egymást. Bill Donohue, az amerikai Katolikus Liga elnöke, számos kutatási eredményt számba véve rámutat, hogy a gyermekeket molesztálók között kiugró számban szerepelnek homoszexuálisok, ami a statisztikákból is egyértelmű. Donohue szerint a legtöbb homoszexuális irányultságú pap nem molesztál gyermekeket, de a gyermekeket molesztáló papok túlnyomó többsége homoszexuális. Egy amerikai tanulmány (K. Freud – R.I. Watson: The Proportions of Heterosexual and Homosexual Pedophiles Among Sex Offenders Against Children – An Exploratory Study, Jour-

² Dr. Diószegi Gábor: A gyerekkorúakat ért nemi erkölcs elleni bűncselekmények vizsgálata. Belügyi Szemle, 2006.március.

nal of Sex and Marital Therapy 18) szerint homoszexuálisok körében háromszor nagyobb a hajlam a pedofiliára, és jóval nagyobb a hajlam a visszaeső magatartásra, mint a heteroszexuálisoknál. Fontos azonban leszögezni, írja Donohue, hogy a legtöbb homoszexuális irányultságú pap nem követett el visszaéléseket, és a homoszexualitás még nem tesz senkit automatikusan molesztálóvá.³

Általánosan elfogadott felfogás, hogy a jog a valóban érvényesülő társadalmi szabályok összessége. Az európai jogtörténelemnek a máig alapvető jogforrása a római jog, amelyet ma is az egyetemeken kötelező érvénnyel tanulnak a joghallgatók. Ez a római jog alakította alapjaiban, egészen 1648-ig, az egyetemes nyugati egyház jogrendszerét, amelyben Nagy Konstantin előtt (I.-III.sz.) a Szentírás és az ősegyházi zsinatok rendelkezései (kánonjai) játszották a fő szerepet.⁴ A későbbi évszázadokban a Nyugat egyházjogának alakulása szorosan összefonódott a feudális világi jog rendszerével. A reformáció során az addig egységes jog az 1648-as westfaliai békekötéssel vált ketté: a Tridenti zsinattal (1545-1563) önállóan fejlődött tovább a katolikus egyházjog, míg a reformáció országaiban a jog legnagyobb részt a világiak hatása alatt alakult. A felvilágosodás korában a Francia Forradalom (1789) alapvető eszményei (testvériség, egyenlőség, szabadság) inspirálják a mai napig a nyugati világ jogát. Az egyházjog alakulását azóta kizárólag az egyház életének tükrében kell szemlélnünk. Ezt az életet pedig az egyház hierarchikus felépítése, tanítói-, megszentelő-, és fegyelmező feladata határozza meg.

A két jog közti alapvető különbségből adódik, hogy lényegesen különbözik a szexuális vétségek, köztük a pedofiliának is, a meg- és elítélése. Erre a lényegi különbségre szeretnénk röviden rámutatni a következőkben. Az egyszerűség kedvéért a világi jog paradigmáját a magyar törvényi szabályozás keretében mutatom be.

³ Magyar Kurír: A szexuális visszaéléseket elkövető papok zöme nem pedofil, hanem homoszexuális. 2010.07.24. www.magyardurir.hu.

⁴ Erdő Péter. IM. 47.o.

A büntetőjog nem használja a pedofília meghatározást, hanem a nemi erkölcs elleni bűncselekmények címszó alatt tárgyalja a gyermekek ellen elkövetett bűnöket is. Nem a pedofil személyeket bünteti, hanem a bűncselekménynek minősülő tettet elkövetőket.

A Btk. 195.§ tiltja pornográf felvétellel való visszaélést. A jogszabály bünteti az ilyen felvételek birtoklását (legfeljebb 3 évvel), ennél súlyosabban ezeknek másokkal való megosztását, ennél is súlyosabban az ilyen felvétel készítését, az azzal való kereskedést, vagy nagy tömegekkel való megosztását.

Btk.197.§ (2). bekezdés/a. pontja az erőszakos nemi közösülés minősített esetét szabályozza, amikor a sértett 12 éven aluli személy, mivel őket a törvényi védelem alapján védekezésre képtelennek kell tekinteni (Btk.210.§). Ez a tett 2-8 év szabadságvesztést von maga után, viszont, ha az áldozat 12 évnél fiatalabb, a büntetés 5-10 év közötti szabadságvesztés.

Btk.198.§ (2). bekezdés/a. pontja szabályozza a szemérem elleni erőszak minősített, esetét szintén a fenti okból. A büntetés ugyanakkora, mint az előző esetben. Szemérem elleni erőszakot követ el az, aki más erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel fajtalanságra, vagy ennek eltűrésére kényszerít, vagy másnak védekezésre, illetőleg akaratnyilvánításra képtelen állapotát fajtalanságra használja fel.

A Btk. 201.§ szabályozza a megrontás bűnét. Megrontást követ el az, aki 14. életévét be nem töltött személlyel közösül, valamint az a 18. életévét betöltött személy, aki a 14. életévét be nem töltött személlyel fajtalankodik; az a 18. életévét betöltött személy, aki a 14. életévét be

⁵ A nemi erkölcs elleni bűncselekményeket egyes szerzők – a védett jogtárgy alapján – három csoportba sorolják. Így megkülönböztethetők:

- a) a nemi élet szabadságát sértő bűncselekmények; ide tartoznak az erőszakos közösülések, a szemérem elleni erőszak, a természet elleni erőszakos fajtalanság, és a kerítés minősített esete.
- b) az ifjúság egészséges szexuális fejlődését sértő vagy veszélyeztető bűncselekmények; a természet elleni fajtalanság, a megrontás, a kerítés minősített esete és a vérfer-tőzés.
- c) a nemi kapcsolatok társadalmi rendje elleni bűncselekmények; a vérfertőzés az üzletszerű kéjelgés elősegítése, a kitarottság, a kerítés és a szeméremsértés.

nem töltött személyt arra törekszik rábírní, hogy vele közösüljön vagy fajtalankodjék.

A Btk. 205.§ (3). bekezdésének a. pontja szankcionálja az elkövető által üzemeltetett bordélyházban 18. életévét be nem töltött személlyel folytat üzletszerű kéjelgését.

A Btk. 207.§ (3). bekezdésének a. pontja azt az esetet szabályozza, amikor a kerítést 18. életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

Szemérem sértést követ el az, aki magát nemi vágyának kielégítése végett más előtt szemérem sértő módon mutogatja.

Kiskorú veszélyeztetésének általános tényállása a kiskorú felügyeletére, nevelésére vagy gondozására köteles személy e feladtból folyó köteleességét súlyosan megszegése, és ezzel a kiskorú testi, értelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyeztetése; továbbá ha nagykorú személy kiskorú bűncselekmény elkövetésére vagy züllött életmód folytatására rábírní, vagy rábírní törekszik.⁶

Szegeden 2009-ban 10 év börtönre ítélték egy a saját unokáját zaklató nyugdíjast. Idén áprilisban 19 év fegyházbüntetést kapott egy pirtói férfi, aki évekig fajtalankodott nevelt és vér szerinti gyermekeivel. Több mint nyolcvan büntetőeljárás kezdődött tavaly csak Budapesten gyermekeket ábrázoló pornográf felvételek tartása, terjesztése, illetve készítése miatt. Az érintettek döntő többsége szabadlábon védekezhet. Órizetbe vételre, esetleg letartóztatásra a kereskedők számíthatnak. Hét és fél év fegyházbüntetést kapott idén egy mároki férfi, aki kislányával fajtalankodott. Tíz év börtönbüntetésre ítélték, 2007-ben, egy 35 éves általános iskolai tanárnót az Egyesült Államokban, amiért viszonya volt egy 13 éves diákjával. A védőügyvéd szerint az ítélet szokatlanul szigorú volt, ugyanis az általa áttekintett 40 hasonló ügyben 18-tól 24 hónapig terjedő büntetést szabtak ki. A San Jose-i bíróság negyven éves (!!!) börtönbüntetéssel sújtotta az idei év elején Andrew King úszóedzőt. Bebizonyosodott, hogy a férfi 1978-tól kezdve legalább tucatnyi gyerekkorú tanítványát molesztálta szexuálisan. Kenyában 1000 tanítót bocsátottak el, mert zaklatták 12 és 15 év közti diákjaikat. Egy részüket el is ítélték. Az eseteket még hosszan sorolhatnám. Szinte havonta adnak hírt az újságok egy-egy újabb ítéletről. Végigolvasva őket, feltűnik, hogy egyre

⁶ Dr. Diószegi Gábor. i.m. 7.o.

komolyabban veszik a bíróságok ezeket az ügyeket. Az ítéletek évről évre súlyosabbak lesznek.

A lengyel parlament alsóháza, a szejm törvényt fogadott el, 2009 szeptemberében, a pedofil és vérfertőző bűncselekmények elkövetőinek kötelező gyógyszeres ivartalanításáról. A büntető törvénykönyvnek a liberális kormány által benyújtott módosítását 400 képviselő támogatta, egy szavazott ellene, és egy tartózkodott. Az új rendelkezések értelmében minden, 15 év alatti kiskorú vagy közeli családtag sérelmére elkövetett nemi erőszak miatt elítélt személy „a bíróság döntése alapján nemi vágyainak csökkentése céljából gyógyszeres és pszichoterápiás kezelésnek vethető alá”, miután letöltötte börtönbüntetését. Az Egyesült Államok számos államában létezik kémiai ivartalanítás.

Szerbiában is egyre gyakrabban születnek ítéletek pedofilok ellen. Idén májusban tartóztatták le Belgrádban a *Radio Beograd* egykori szerkesztőjét gyermekek pornográf képeinek beszerzése, mutogatása és birtoklása miatt. Egy másik férfit, szintén idén nyáron vettek őrizetbe, Gornji Milanovacon, mert a gyanú szerint a szomszéd kislányt zaklatta. Čačakon is őrizetbe vettek egy 66 éves férfit egy kislány zaklatása miatt. Szerencsére Szerbiában is egyre gyakoribbak a jogerős ítéletek.

Egyházjog

Az egyházjog elsődleges célja a „lelkek üdvössége”.⁷ Ebben különbözik a világi jogtól, amely mindezen esetekben határozottan definiált büntetéseket ró ki, míg „az egyházjog szerint ezek a büntetések csak utólag mondandók ki, de ettől is az egyházi eljáró (püspök, pápa) eltekinthet, ha úgy véli, hogy az illető megjavítása, az igazságosság helyreállítása és a botrány helyrehozatala más módon is elérhető.”⁸ (Ezekben az esetekben jut igen nagy szerephez a „szőnyeg alá söprés”).

Az egyházjog a pedofiliát büntetőjogon belül tárgyalja, a 96§ 5. pontjában (96. §. Büntetendő cselekmények különleges kötelezettségek ellen).

⁷ Az egyházjog hivatalos műfajmegjelölései: Apostoli rendelkezések (fontos tárgyról szóló pápai törvények); Motu proprio (pápai törvény, saját kezdeményezésre); Apostoli levél (egyszerű formában kiadott törvény vagy törvényhozói okmány); Decretum (az Apostoli Szentszék hatóságaitól kiadott általános határozatok);

⁸ Eredő Péter. IM. 533.o.

5. Egyéb szexuális bűncselekmények

„a. A tényállás

A fentiekben felsorolt eseteken kívül az 1395.k. 2. §-a szerint büntetendő cselekményt követ el a hatodik parancs ellen vétő klerikus akkor is, ha tettét: 1) erőszakkal vagy fenyegetéssel vagy 2) nyilvánosan vagy 3) tizenhat éven aluli kiskorúval követte el.

b. A büntetés

A CIC a fenti cselekmény minden típusára kötelező, de meghatározatlan büntetést rendel, nem zárva ki a klerikusi státusból való elbocsátást sem. Ezek a büntetések utólag kimondandók, a mint ilyenek – a büntető eljárás szabályainak megtartásával – előzetes figyelmeztetés nélkül is kiszabhatók.”⁹

Az egyházjog tehát nem teszi kötelezővé a pedofiliát elkövető pap felmentését, és nem teszi kötelezővé az állami hatóságok értesítését. Érdekes azonban, hogy ugyanez az egyházjog azonnali felmentésre ítéli a házasságot kötő papi személyt.¹⁰

„Az egyház jogrendje mindig is büntetni rendelte az egyházi személyek által elkövetett szexuális jellegű (VI. parancsolat elleni) bűncselekményeket, köztük a pedofil jellegűeket is. Ennek különösen súlyos oka, hogy az egyházi személy által elkövetett ilyen bűncselekmények az egyház alapvető küldetését veszélyeztetik: a lelki üdvösséget. A vonatkozó jogszabályok, illetve alkalmazásuk szigorúsága terén ezért az elmúlt években jelentős szemléletváltás következett be.”¹¹ „A pedofil jellegű bűncselekményeket az egyház vélhetőleg azért nem akarta „nagydobra verni”, tehát nem akarta saját maga „kirobbantani” azokat, mert azzal szélesebb körben is botránkozást okozott volna, veszélyeztetve már említett legfőbb küldetését.”¹²

⁹ Erdő Péter. i.m. 533.o.

¹⁰ 96.§ 3. pontja: A klerikus akár egyházi, akár polgári forma szerinti házassági kísérlete.

¹¹ Vatikáni Figyelő, 2010.március 10.. http://vaticanifyelo.freeblog.hu/tags/De_delic_tis_gravioribus/

¹² Ibid.

A „szönyegalásöprés” kudarca

„Ha lett volna nálam egy kés, szúrtam volna.” Így emlékezik vissza egy ma 65 éves férfi, akit egy bécsi egyházi gimnázium pátere környékezett meg félreérthetetlen szándékkal. Ebből a nyilatkozatból is nyilvánvalóvá válik, hogy milyen mély érzelmeket, kitörölhetetlen lelki sérüléseket okoznak ilyen büntények.

A sajtó először *Ausztriában* hozott nyilvánosságra gyermekzaklatási ügyet, amelyet katolikus papok követtek el. 1995 márciusában A *Profil* nevű hetilapnál jelentkezett az akkor 37 éves mérnök, egykori seminarista, Josef Hartmann. Felháborította az akkori bécsi érsek, bíboros, és az említett szeminárium vezetője, Hans-Hermann Groer, bójtre és erkölcsösebb életre való felhívása. A lapnak Hartmann elmesélte, hogy az említett Groer 20 évvel azelőtt szexuálisan molesztálta őt. A hír mindenkit sokkolt. Az egyház beindította védekező mehanizmusát. Azt állítva, hogy az eset csak az egyház ellen irányuló kampány. Groer mélyen hallgatott, egész addig, amíg egyre több volt áldozata nem lépett a nyilvánosság elé, és az osztrák püspöki konferencia több tagja be nem ismer-te Groer ferde hajlamát. A bíboros visszavonult. Az első nyilvánosságra került eset azóta sincs felderítve.

2002-ben *Amerikában* robbant a „bomba”. A bostoni egyházme-gyében kezdődött és a nyilvánosságra hozott esetek a mai napig foglal-koztatják az amerikai közvéleményt. A 4450 pap ellen folytatott több mint 11000 vádból 6700-ról derült ki a nyomozások során, hogy igazak. Amikor az addig feddhetetlen bostoni püspök, Francis Bernard Law bí-boros, a bíróság előtt a saját felelősségét próbálta mérsékelni, maga a bíró szakította félbe. Az amerikai egyház eddig 2 milliárd dollár kártéri-tést fizetett ki az áldozatoknak. Jon Gogant, az elsőt a feljelentett és el-ítélt papok közül, a börtönben bántalmazták, majd 2003-ban halálra szúr-ta egyik börtöntársa, akit kiskorában szintén bántalmaztak. Természe-ten Gogan esete előtt is ismertek voltak katolikus papok pedofil ügyei, ítéletek is születtek (Gilbert Got Luisianából 20 év börtönbüntetést ka-pott).

Ausztráliában püspöki komisszió vizsgálta a több száz pap elleni szexuális zaklatási vádakat. Goeffery Robins püspök, az egyik ilyen bi-zottság elnöke, szorgalmazta az esetek alapos strukturális feltárását.

Kezdetnek egy tanulmány megírását javasolja, amely a hatalom és a szex problematikáját tárgyalná az egyházban. Eddig 34 papot szuszpendáltak.

Tavaly *Írországra* került sor. Az ír állam vizsgálóbizottságot állított fel (egyháztól függetlent) Yvonne Murphy bírónő vezetésével, aki nyilvánosságra hozta, hogy a püspökök évtizedeken keresztül védték pedofil papjaikat és azok tetteit. 4 püspöknek le kellett mondania hivataláról.

2009 decemberében a Vatikánba hívták Sean Brady írországi bíborost, az ír püspöki kar elnökét. Egyházmegyéjében történt irtózatos, gyermekek ellen elkövetett bűntényekért vonták felelőségre. 1975 és 2004 között, a dublini egyházmegyéjében, 48 pap 320 gyermeket rontott meg. A pápa az esetek nyilvánosságra kerülése után azt nyilatkozta, hogy „szégyenli magát a csaló papok miatt”. Ez év februárjában XVI. Benedek az egész ír püspöki kart Rómába hívatta krízistanácskozásra, hogy tekintélyével is megerősítse és serkentsse a tragikus esetek felderítését és hasonlóak megakadályozását.

Újabb „bomba” robbant, amikor kiderült, hogy egy egyházi rendalapító, Marcial Maciel Degollado is pedofil. A neokonzervatív „Krisztus légiósai” rend alapítóját II. János Pál pápa szentté kívánta avatni. A szentté avatási eljárás során folytatott nyomozás kiderítette, azonban, hogy sorra zaklatta az internátusában tanuló diákokat. XVI. Benedek Degolladot eltiltotta minden papi tevékenység végzésétől és megparancsolta neki, hogy hátralévő napjait imával és vezeklésben töltsse. Degollado nem sokkal később, 2008. január 22-én halt meg Amerikában.

2001 és 2010 között kereken 3000 panaszt tettek a *Vatikánban* papok ellen. Az esetek 60%-ban egynemű, 30%-ban heteroszexuális esetekről volt szó, amiből csak 10%-ban történt említés pedofiljáról. A pedofília vádjában bűnösnek talált papoktól, (10%-tól) az egyház megvonta egyes szentségek kiszolgáltatásának jogát, így pl. a gyónás szentségét. A papok további 10%-a maga kérte a felmentését, 60%-uk ellen nem indult eljárás, az indoklás az érintettek idős kora volt.¹³

A Vatikán a *német* sajtókampány áldozatának tekintette a pápát. „Az utóbbi napokban páran makacsul kutattak Regensburgban és Münchenben olyan események után, amelyekkel magát a szent atyát is bele-

¹³ Vatikan sieht Papst als Opfer einer Kampagne. Spiegel Online, 2010.03.13. www.spiegel.de/panorama/gesellschaft/

keverhetnék a bántalmazási ügyekbe.” nyilatkozta Federico Lombardi a Vatikán szóvivője március elején. Lombardi a nyilvánosságra került Regensburgi „Domspatzen” ügyre utalt, amely énekkart sokáig XVI. Benedek testvérbátyja, Georg Ratzinger vezetett, valamint a müncheni esetre, ahol maga Josef Ratzinger, akkor még münchen-freisingi püspök, 1980-ban egy pedofiliával vádolt pap áthelyezését hagyta jóvá¹⁴. A pap a müncheni egyházmegyében tevékenykedett tovább, ismét köztudottá vált pedofil hajlama, míg végre feljelentették és elítélték. Sokan a pápa szemére vetik, hogy nem tett semmit, nem értesítette sem a rendőrséget sem az államügyészt.

„Civilizálatlan és értelmetlen a pápát ilyen módon támadni” – nyilatkozta Rino Fisichella érsek egy *Corriera della seranak* adott interjújában. „A szent atya nem hagyja magát megfélemlíteni.” A XVI. Benedek pápa által szorgalmazott nulla-tolerancia a szexuális bűnöket elkövetőkkel szemben „nem opció, hanem erkölcsi köteletség” hangsúlyozta az érsek. Több püspök is nyilatkozott ebben a témában. A Piemonti Alessandria provincia püspöke, *Osservatore Romanonak* adott interjújában hangoztatta, hogy a pápa szigorúan eljár „az egyház minden szennyével” szemben. „A pápa pásztor, aki vigyáz nyájára” folytatta Giuseppe Versaldi.¹⁵

A vatikáni jelentéshez hasonló arányszámról számolt be a hannoveri nyomozó, Christian Pfeiffer a *Süddeutsche Zeitung*nak. A 138000 Németországban elkövetett szexuális bűnténynek (1995 és 2009 között) csak 0,1 százalékát követték el papok. Majd hozzátette: A katolikus egyház jelenleg nem mennyiségi, hanem minőségi problémával küzd”.¹⁶

Bajorországban, amelyet a legjobban sújtott a pedofil botrány, minden esetet ezután közvetlenül a hatóságoknak adnak át. Az eddigi estek kapcsán meg Reinhard Marx, müncheni érsek azt nyilatkozta, hogy közösen kell feldolgoznunk a világban és az egyházban történt gonosz következményeit. Bambergi kollegája hasonló nézeteket vall, amikor azt írta, hogy ezt a kelést ki kell fakasztani, mindennek ki kell jönnie.¹⁷ Trier püspöke, Stephan Ackermann, aki egyben a szexbotrányok felderí-

¹⁴ Részleteket lásd. Spiegel: Julia Jüttner: Wie eine Gemeinde missbraucht wurde. 2010 március.

¹⁵ Anette Langer: „Der Zölibat ist eine Fiktion”. Spiegel, 2010.03.16.

¹⁶ Ibid

¹⁷ Ibid

tésével megbízott bizottság vezetője, nyíltan kritizálta az egyházat és bevallotta, hogy az esetek egész sora el lett tusolva.

Németországban a politikum is reagált az esetekre. Hessen tartományban kötelezővé teszik minden állami és privát (egyházi kézben lévő) iskola számára, hasonló esetek azonnali jelentését. Jelenleg Németországban 14 pap ellen folyik nyomozás.

Franciaországban az egyház szorosan együttműködik az állami nyomozó hatósággal a szexuális visszaélések felderítésében. Franciaország már 10 évvel ezelőtt megívta csatáját a pedofil papokkal. Bayeux egyházmegye egyik papját 18 évi börtönbüntetésre ítélték több gyermek megrontásáért. A püspököt három hónap felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték, mert bár tudott papja pedofil bűneiről, mégsem fordult a hatóságokhoz. Ekkor vont le a francia püspöki kar a konzekvenciát és azóta minden esetet jelentenek a hatóságoknak, és együtt derítik fel azokat. Az akkor életre hívott interdiszciplináris csoport kidolgozott egy 52 oldalas tanulmányt „Legyőzni a pedofiliát. Iránymutatás nevelők részére.” vímmel. 2002 óta minden pap és katolikus nevelőintézetben dolgozó megkapja ezt az írást.¹⁸

A holland püspöki kar egy független vizsgálóbizottságot hozott létre a szexuális zaklatások kivizsgálására. *Hollandiában* a parlament idén megszavazta a törvényt, amely szerint a szexuális bűncselekmények nem évülnek el. Eddig az áldozat nagykorúságát követő 20-ik évben évült el egy ügy. (Németországban a nagykorúságot követő 10.-ik évben évül el.)

A belga püspöki kar szóvivője, Eric De Beukelaer azt ajánlotta, hogy minden szexuális bűntény gyanúját egy bizottság vizsgáljon ki. „Ha a tudósok fel akarják deríteni, hogy mi történt, az egyház minden segítségét megkapják.” Nyilatkozta egy belga napilapnak. Húsvéti prédikációjában *Belgium* primása kritizálta az egyház szexbotrányokhoz való hozzáállását. „Évtizedeken keresztül az egyház, úgy mint más intézmények is, rosszul kezelte a pedofil botrányokat, annak ellenére, hogy az evangélium alapján, minden oka meg lett volna rá, hogy ezeknek a gyerekeknek a méltóságát tisztelje.”¹⁹

¹⁸ Lisa Erdmann: Strafe auch für Mitwisser. Spiegel Online, 2010.03.26.

¹⁹ Belgiens Kirche will Aufklärung durch Wissenschaftler zulassen. Ada/AFP. Spiegel Online, 2010.04.06.

Maga a pápa ez év virágvasárnapi prédikációjában visszaautósította az őt ért vádak és gyanúsítgatásokat. Hite ad neki erőt, hogy az őt ért kritikák ne félemlítsék meg. A húsvéti mise előtt Angelo Sodano, a bíborosi testület feje, így bátorította a pápát: „Szent atya, Isten népe veled van és nem hagyja magát befolyásolni az utóbbi idők jelentéktelen fecségeitől.” Pár hónappal később Fatimába tartó repülőútja során újságíróknak így nyilatkozott: „Az egyház legnagyobb üldöztetése nem külső ellenségtől származik. A veszély az egyház bűnében rejtőzik.” Az egyháznak meg kell tisztulnia és bűnbánatot kell gyakorolnia, de szükség van az igazságosságra és a megbocsátásra is. Az egyház mindig szenvedett a belső problémák miatt, de ez a mostani helyzet ijesztő.²⁰

A katolikus világban egyedül *Olaszországban* nem adják át a pedofil papokat az állami szerveknek.

A számtalan eset elhallgatásáért a Vatikánt terheli a központi felelősség. 1962-ben a Szent Officium által kiadott szigorúan titkos dokumentumban „Crimine sollicitationis” felszólítottak minden püspököt, hogy papjaik szexuális vétségeit a legnagyobb titoktartás mellett kövessek nyomon, (tehát a bűncselekmények kivizsgálásának elsődleges felelőse az illetékes ordinárius, de a súlyosabb eseteket fel *lehet* terjeszteni a Szent Officium Kongregációhoz, amely *saját bírósággal* rendelkezik erre a célra) és az áldozatokat az excommunicatio²¹ kilátásba helyezésével kényszerítsék hallgatásra. Hogy ez a rendelkezés a mai napig hatályban van, azt bizonyítja Ratzinger bíboros, a hittani kongregáció elnöke, 2001-ben kiadott titkos utasítása, amelyet minden egyházmegyes püspöknek elküldött „De Delictis Gravioribus” címmel, melyben elrendeli minden bejelentett pedofília-eset titokban tartását. Amennyiben valaki mégis nyilvánosságra hozna ilyen esetet, úgy azt az illetőt excommunicatio-val sújtsák. A változás az 1962-ben kiadott dokumentumhoz képest az, hogy a kivizsgálást és megítélését immár nem elsődlegesen a helyi ordinárius felelősségére bízta, hanem fenntartja a Hittani Kongregáció saját bírósága számára. „Ezen kívül megemeli a pedofil minősítés korha-

²⁰ Fiona Ehlers: „Stich in die Seele”. Der Spiegel,20/2010

²¹ „az egyházi közösségből való kizárása az egyház valamilyen súlyos vétket elkövetett tagjának, amely meghatározott jogi következményekkel jár. Minden kiközösített számára meg van tiltva a szentségekhez való járulás, ill. azok kiszolgáltatása, valamint bármiféle egyházi hivatal gyakorlása (CIC 1331.)” Kránitz Mihély, Szopkó Márk: Teológiai Kulcsfogalmak Szótára.

tárát 18 évre, illetve a kódexben meghatározott 5 évről 10 évre módosítja a pedofil bűncselekmények elévülési idejét, kezdetét pedig onnantól rendeli számítani, amikor az áldozat betöltötte a 18. életévét.”²² A vonatkozó egyházi eljárás azonban továbbra is a *pápai titok* alá tartozónak minősül, ami a legmagasabb szintű egyházi titokminősítést jelenti. Tehát, titok megsértése nem automatikusan von szankciót, kiközösítést, hanem a titoksértés súlyosságával és az így okozott kárral arányos büntetést. Ratzinger bíboros 23 évig tevékenykedett Rómában (pápává választásáig), 1981-től ő volt a hittani kongregáció feje és mint ilyen ő volt felelős a bejelentett szexuális zaklatási ügyekért.

Az ügyészek tehetetlenek voltak a titoktartási kötelezettség miatt. Nem tudtak az egyház berkein belüli pedofil esetekről. Ahol nincs vádló ott nincs bíró: amíg az egyház nem jelenti fel papjait, addig megőrzi saját állami hatóságoktól mentes területét.

A sajtó hatására, és néhány állam beavatkozása után kezdett Róma idegesen reagálni. Az említett Groert és egy sor püspököt, akik időközben kiderült gyalázatos tetteik miatt visszalépni kényszerültek, nevezett meg a Vatikán, amikor a probléma már rég közismert volt.

A magát nyilvánosan katolikusként valló, Heribert Prantel, a *Süddeutsche Zeitung* politikai szerkesztője így nyilatkozott: „Az egyház nem elkövetője a szexuális visszaéléseknek. De az egyház volt és ma is az elkövetők hazája. Ő biztosította számukra a termeket, amelyekben ők védetten cselekedhettek, és amelyekben az áldozatok olyan védtelenek voltak. Oly sok előjáró bizonyult méltatlannak, és majdnem mindegyikük esetében a hivatalos egyház oly sokáig félrenézett.”²³

Mit hoz a jövő?

A kérdésre a válasz nagyban attól függ, hogy „a szőnyegalásóprés” kudarca után milyen tartós változások következnek be a katolikus jogrend szemléletmódjában. Mert a kialakult helyzetben nem segítenek sem a kifogások sem bocsánatkérési kísérletek, főleg nem olyan egyházi vezetőktől, akik nem képesek vagy nem akarnak a realitással szembenézni. Ilyen például a fundamentalista osztrák honlap a *Kath.net*, amely

²² Vatikáni Figyelő. 2010.március 10.

²³ Norbert Stahl: Ein Menetekel namens Mixa. Kirche In, 2010. szeptember. 24-25.o.

egy szakértőt idéz „a szexuális bűntények a papok körében átlag alattiak.” Egy másik szakértő a Németországban elítélt 29058 férfit állítja szembe a 30 elítélt pappal. Az ilyen összehasonlítások komolytalanok. Úgy tűnik az egyház önsajnálata nagyobb, mint az áldozatok iránt érzett sajnálata.

Az insbrucki teológus, Lothar Müller a következő helyzetleírást adta: „Nem hiszem, hogy Benedek pápa egy „eltussoló” lenne. De a pápához hasonlóan az *összes püspök egy monokratikus-hierarchikus rendszerbe van beágyazva*. Oszthatatlan döntési joga van, a végső döntés mindig az övé. Aki ezt a jogrendszert továbbra is fenn akarja tartani, annak a következményeket is át kell gondolnia. Itt már nem segít egy nyugdíjba vonult vikárius sem – a felelősség az felelősség.”²⁴

Ki kell mondanunk azt is, hogy nem minden érsek és püspök ért egyet a vatikáni politikával. Ilyen példamutató kivétel a bambergi érsek, Ludwig Schick. A Spiegel újságírójának nyíltan elismeri, hogy vannak gondok az egyházban. A kérdésre, hogy a felszínre került gyermekzaklatási ügyek miatt, és a sok más probléma miatt is nem kellene-e gyökeres változtatásokat végrehajtani az egyházban, így válaszolt: „Az egész egyháznak nyitottabbá kell válnia. Még többet kell kommunikálnia a tudományokkal, a filozófiával és a pszichológiával. Ezt eddig elhanyagoltuk. Most már látjuk, hogy sok pótolnivalónk van. – Veszített-e az egyház az erkölcsi tekintélyén? – Igen. Mi morális autoritás vagyunk, voltunk és annak is kell lennünk a jövőben. Ez a mi feladatunk, mint egyháznak. Ebben elbuktunk és veszítettünk. Az egyházba vetett bizalom nagyon visszaesett. Meg kell vizsgálnunk, hogy ezt a bizalmat, hogy tudjuk visszanyerni. Autentikusnak, azaz hitelesnek kell lennünk”²⁵

A püspökök őszinte szavait és bocsánatkéréseit *most tettek kell, hogy kövessék* - tartják a katolikus értelmiségiek nyugaton - különben csak fedezetlen „csekket” maradnak. A krízishelyzetek gyors cselekvést követelnek, vonakodó reformoknak itt nincs helyük.

Lényegében minden attól függ, hogy XVI. Benedek pápa és utódai, komolyan veszik-e azokat a kijelentéseket, amelyeket az újságíróktól szorongatott pápa tett az Anglia felé tartó repülőgépen, 2010 szeptemberében.

²⁴ H.P. Hurka: Kirche in Bewegung. Kirche In, 2010. július. 9.o.

²⁵ Spiegel-Gespräch: Die Kirche muss offener werden. Spiegel 19/2010

„Mindenekelőtt meg kell vallanom, hogy sokkot jelentett számomra mindaz, ami nyilvánosságra került. Nagy szomorúságot jelent, és nehéz megérteni, hogyan volt lehetséges a papi szolgálat ezen elfajulása. Felszentelésekor a pap, miután éveken át készült a pillanatra, igent mond Krisztusra, hogy az ő hangjává, szájává, kezévé legyen és egész létezésével őt szolgálja, hogy a szerető és az igazságra vezető Jó Pásztor jelenvalóvá legyen a világban. Nehéz hát megérteni, és nagyon szomorú hogy egy ember, aki ezt tette és mondta [értsd: erre esküdtél fel – VF], hogyan fajulhat el ily módon. Az is szomorú, hogy az egyházi hatóság nem volt eléggé éber és nem volt eléggé gyors, határozott a szükséges intézkedések meghozatalában. Ezért most egy bűnbánati időszakot élünk meg, alázatban és megújult őszinteséggel, amint arról az irországi püspököknek írtam.”

„A legfontosabb az áldozatok érdeke: hogyan tudjuk jót tenni [ti. az őket ért sérelmet, kárt – VF], mit tehetünk azért, hogy segítsük ezeket az embereket túljutni ezen a traumán, újra megtalálniuk az életet, és újra megtalálniuk a bizalmat Krisztus üzenetében. Gondoskodás az áldozatokról: ez az elsődleges prioritás, anyagi, pszichológiai és lelki segítségnyújtással. A második helyen áll az elkövetők problémája: a megfelelő büntetés, illetve elzárni előlük a fiatalokhoz való hozzáférés minden lehetőségét. Mert tudjuk, hogy ez egy betegség, és ennél a betegségnél a szabad akarat nem működik. Tehát ezeket az embereket meg kell védenünk saját maguktól, és meg kell találni a módját, hogyan segítsük őket, hogyan védjük meg őket saját magukkal szemben és elzárjuk őket a fiataloktól. A harmadik pont pedig a megelőzés a papnevelésben és a jelöltek kiválasztásakor. Olyannyira oda kell figyelni, hogy emberi számítás szerint kizárhatók legyenek ilyen esetek a jövőben.”²⁶

Ugyanezeket a megfontolásokat olvashatjuk XVI. Benedek pápának a Westminster-székesegyházban elmondott homíliájában is:

„Gondolok itt a gyermekekkel szembeni visszaélések okozta mérhetetlen szenvedésre, különösen amelyek az Egyházon belül történtek, illetve amiket lekipásztorai okoztak. Mindenekfelett mélységes sajnálatomról biztosítom e kimondhatatlan bűncselekmények ártatlan áldozatait. Ugyanakkor hangot adok azon reményemnek is, hogy Krisztus kegyelmének ereje és engesztelő áldozata gyógyulást és békét visz életükbe. Elismerem, veletek együtt, a szegyenérzetet és a megaláztatást, amelyet mindannyian elszenvedtünk e bűnök miatt. Arra kérek benneteket, hogy ajánljátok fel ezt az Úrnak abban a bizakodva, hogy e büntetés hozzájárul az áldozatok gyógyulásához, az Egyház megtisztulásához, valamint a fiatalok nevelése és gondozása iránti évszázados elkötelezettsége megújulásához. Kifejezem hálámat a probléma felelős kezelése érdekében tett erőfeszítésekért és mindnyájatokat arra kérek, mutassátok ki gondoskodásokat az áldozatok és szolidaritásokatok papjaitok iránt.”

²⁶ A Szentatya szavai a repülőgépen Anglia felé, 2010. szeptember (Vatikáni Figyelőfordítás).

Közismert a régi latin mondás: „Corruptio optimi pessima” (szabad fordításban: a legjobbak korrupciójának sokkal súlyosabb következményei vannak). Habár már Pál, a népek apostola figyelmeztette a korintusi közösséget, hogy: „De ha meg nem tartóztatják magukat, lépjenek házasságra; mert jobb dolog házasságban élni, mint égni.” (1Kor 7,9). Ez a jelenlegi egyházjogban és gyakorlatban nem érződik. Az egész hivatalos katolikus álláspontot a szexualitásról és erotikáról, radikálisan és átgondoltan *meg kell reformálni*. Az egyház kettős erkölcséről és képmutatásáról így írt a közelmúltban a *Spiegel* magazin: semmi sem szabad, hogy bemocskolja (az egyházat, mint legfelsőbb erkölcsi instanciákat), sem a gyermekek ellen elkövetett szexuális zaklatások, amelyeket egyházi személyek ezrei követtek el világszerte; sem a papok és házvezetőnők közti titkos kapcsolatok, az eltitkolt gyerekekkel, vagy a homoszexuális papok kapcsolatai. Ezek mind a kettős erkölcs szülte esetek, mert az emberi ösztön csak nehezen szűnik meg egy-egy pápai enciklika hatására, még a papoké sem.”

Azt tapasztaltam, hogy belgrádi pravoszláv értelmiségi körökben ugyanilyen problémákkal küszködnek. A Szerb Pravoszláv Egyház egyik papját 2009 márciusában tartóztatta le a rendőrség, kiskorú megrontása vádjában. A pravoszláv egyháznál sem sima út vezetett odáig, hogy minden esetben bevonják az állami hatóságokat. 2007-ben kirobant botrány következett, amikor az igazságügyi miniszter, Dušan Petrović, is beavatkozott, kezdődött az egyház együttműködése a nyomozati szervekkel. Nagyon találó a *Vreme* újságírójének kommentárja az eseményekhez: „Végre megszakitotta az állam hallgatását (a miniszter) arról, ami eddig az orra előtt történt, és amiről már egy olyan állam sem hallgat, amely becsüli polgárait. Ez a tett, igaz, hogy nem fogja rács mögé helyezni sem Ilariont sem Pahomijet vagy a hozzájuk hasonlóakat, de minden bizonnyal hozzásegít ahhoz, hogy a hatóságok felfogják végre: az egyház nem büntelen angyalok virtuális gyülekezete, hanem intézmény, mely emberekből áll. Emberekből, akik felelősek az isteni, de az emberi törvények előtt is.”²⁷

²⁷ Tamara Skrozsa: Crkva i pravosuđe. Vreme, 2007.09.20.

Befejezés

Befejezésül most, nem csak azokat az olvasókat szeretném megnyugtatni, akiket megbotránkoztatott dolgozatom címe (Söpörjük a szöveg alá), hanem a dolgozat minden olvasóját is, azzal az ősegyházi normával, amely a mai napig töretlenül érvényes feladatot állít elénk: *Ecclesia semper reformanda!* (Az egyház mindig reformra szorul!).

Felhasznált irodalom:

A Katolikus Egyház Katekizmusa. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1994.

Erdő Péter: Egyházjog. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest.

Kránitz Mihály, Szopkó Márk: Teológiai Kulcsfogalmak Szótára. Szent István Társulat, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2001.